

MIASTA MARZEŃ

Pekin

BIBLIOTEKA GAZETY WYBORCZEJ

MIASTA MARZEŃ

Pekin

kulturalnysklep.pl

P O L E C A

Zamów na www.kulturalnysklep.pl
pod numerem 801 130 000*
*opłata zgodnie z taryfą operatora

MIASTA MARZEŃ

Pekin

Ulica Qianmen Dajie.

„Miasta Marzeń” to nowa 21-tomowa seria przewodników, poświęconych miastom znanym z historii i literatury. Opowiada ich dzieje, prezentuje zgromadzone w nich zabytki i dzieła sztuki, kreśli sylwetki wielkich i sławnych mieszkańców. I – przede wszystkim – wskazuje trasy, które ułatwiają dogłębne ich poznanie. Z tymi przewodnikami marzenia się spełniają.

Przewodniki z serii „Miasta Marzeń” mają powtarzalny układ, dzięki czemu posługiwanie się nimi jest proste i intuicyjne. W szczególny sposób zostały zaakcentowane w nich informacje bliskie polskiemu odbiorcy.

Część I, **Historia** – ukazuje dzieje miasta od najdawniejszych czasów aż po dzień dzisiejszy.

Część II, **Wademekum** – prezentuje osobliwości miasta, lokalne specjały, tradycje i jego niezwykłych mieszkańców.

Część III, **Zwiedzanie** – proponuje trasy, którymi najlepiej udać się na podbój miasta. Autorzy zatroszczyli się o to, by turystom nie umknął żaden szczegół wart poznania, a miejskie szlaki turystyczne wytyczyli tak, by podczas aktywnego zwiedzania mogli pozwolić sobie na chwilę wytchnienia od zgiełku miasta.

Rady dla podróżnych – w tej części znalazły się praktyczne rady, jak poruszać się po mieście, jakiej skosztować kuchni i gdzie najwygodniej się zatrzymać. Cennym uzupełnieniem są liczne wskazówki, które nawet w obcym kulturowo mieście pozwolą poczuć się bezpiecznie.

Opisy najbardziej interesujących obiektów w części **Zwiedzanie** zostały opatrzone odsyłaczami do kolorowych planów i map, a ikonka w górnym rogu strony informuje, gdzie szukać mapy.

Autor

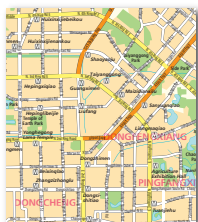
Autorką przewodnika jest Urszula Brodowy – z wykształcenia prawnik, podróżniczka z zamiłowania. Jej największą pasją jest odkrywanie świata oraz obcowanie i dogłębne poznawanie nieznanych jej miejsc, kultur i religii. W 2011 r. opracowała przewodnik po Bodh Gai, najświętszym miejscu buddystów, oraz stworzyła kilka programów podróżniczych po krajach Azji i Ameryki Środkowej, w których pilotuje polskie wycieczki.

W Chinach po raz pierwszy znalazła się w 2007 r., podczas wyprawy do Azji, w trakcie której zwiedziła również Iran, Pakistan, Indie, Nepal, Laos, Kambodżę, Tajlandię, Malesję, Singapur i Indonezję. Była również w Afryce i Ameryce Środkowej. Autorka jest pod dużym wrażeniem dorobku kulturowego oraz niezwyklej architektury Chin, zarówno tradycyjnej, jak i współczesnej. Pekin opisuje jako miasto kontrastów, tworzące swoistą mozaikę „starego” z „nowym”. Podróżowanie jest jej ogromną pasją na równi z nurkowaniem, wspinaczką wysokogórską i fotografią. Przewodnik został wzbogacony wieloma zdjęciami wykonanymi przez autorkę podczas jej ostatniego pobytu w Pekinie w 2011 r.

Autorka dedykuje książkę Alejandro Romero i jego rodzinie, w wyrazie wdzięczności za pomoc i wsparcie przy jej tworzeniu. Dziękuje również Krysztynie Brodowy oraz Jakubowi Princ za nieocenioną pomoc w pracy nad przewodnikiem.

Pawilon Wonneści Buddy
w Pałacu Letnim.

Pekin

► Plany

Pekin
przednia wyklejka

Dongcheng
118

Chaoyang
155

Xicheng
162

Haidian
188

Okolice Pekinu
204

**Komunikacja
w Pekinie**
tylna wyklejka

► Wprowadzenie

Pekin – miasto kontrastów 14

► Historia

Kalendarium 20

Czasy starożytne – od „Miasta Ostów”
do mongolskiego panowania 26

Od czasów nowożytnych po dynastię Qing ... 36

Czasy Republiki Chińskiej (1911–1949) 50

Od Chińskiej Republiki Ludowej
do czasów obecnych 58

► Wademekum

Filozofia i religia 70

Architektura Pekinu 76

Sztuka i kultura 80

Pismo i język 88

Święta i festiwale 92

Chińska kuchnia w Pekinie 96

Tradycyjna chińska medycyna 100

► Zwiedzanie

Wprowadzenie	112
Dongcheng	116
Dzielnica Chaoyang	152
Dzielnica Xicheng	160
Spacer po Dashilan	172
Dzielnica Haidian	186
Wokół Pekinu	202

► Okiem znawcy

Jezuici na cesarskim dworze	44
Położenie Pekinu	49
Wyburzenie zabytkowych murów	67
Chińskie wynalazki	104

► Rady dla podróżnych

211

Pekin

– miasto kontrastów

*Mimo nowoczesnego, kosmopolitycznego oblicza,
Pekin nie zatracił swej chińskiej tożsamości.*

Pekin, stolica Chińskiej Republiki Ludowej, jest głównym ośrodkiem politycznym, kulturalnym i oświatowym w kraju. W Zhongnanhai, na zachód od Zakazanego Miasta, mają swoją siedzibę władze państwowe, w dzielnicy Haidian – najbardziej prestiżowe uczelnie, zaś w Chaoyang – obce placówki dyplomatyczne i korporacje międzynarodowe. Odbývają się tu również największe w kraju wystawy artystyczne, koncerty, wydawane są liczne książki, gazety i czasopisma.

Jest to także ważne centrum chińskiej gospodarki, obejmującej m.in. przemysł maszynowy, elektroniczny, rafineryjny czy włókienniczy. Stąd biegną również najważniejsze krajowe linie kolejowe oraz główne arterie drogowe. Do rozwoju stolicy przyczyniły się też letnie igrzyska olimpijskie w 2008 r., które sprawiły, że prawdziwie otworzyła się ona na świat.

Pekin jest miastem kontrastów, łączącym cechy nowoczesnej metropolii z tradycyjną chińską kulturą, zabudową i zabytkami. Widać to przede wszystkim w jego mieszanke architektonicznej – parterowych hutongach, świątyniach i pałacach cesarskich, nad którymi górują przeszklone wieżowce o przedziwnych kształtach. Choć Pekin nie ma wyraźnie zdefiniowanych cech fizjograficznych, można wyróżnić w jego obrębie stare miasto, leżące niegdyś w granicach mingowskich murów, oraz nowe, kosmopolityczne dzielnice z futurystycznymi budowlami i nowoczesnymi centrami handlowymi.

W starej części Pekinu znajdują się jego najcenniejsze zabytki oraz urokliwe hutongi i siheyuany. To właśnie tu zachowało się prawdziwe, autentyczne oblicze miasta. Nadal zobaczyć można domokrażców nawołujących do kupna swych towarów czy starców grających w ma-dzonga lub inne tradycyjne gry. Natomiast w świątyniach i pałacach, przesiąkniętych duchem historii, zapoznać się można z dawną chińską kulturą i obyczajami.

Na poprzednich stronach: Marmurowa Łódź cesarzowej Cixi; stadion „Ptasie Gniazdo”; ozdobny portyk w parku Beihai.

Po prawej: widok z mostu Złotej Rzeki na pawilony Bramy Najwyższej Harmonii.

Warunki naturalne

Pekin usytuowany jest w północno-wschodniej części Chin, na granicy Niziny Chińskiej i Wyżyny Mongolskiej. Od północy i zachodu otoczony jest górami Yanshan oraz Zachodnimi Wzgórzami (Xishan) odgradzającymi go od północnych stepów Mongolii. Najwyższym ich wzniesieniem jest szczyt Dongling leżący ponad 2300 m n.p.m. Od wschodu miasto graniczy z Tianjinem, zaś z pozostałych stron otacza je rozległa prowincja Hebei. Zaledwie 160 kilometrów dzieli je od Morza Żółtego.

Przez stolicę przepływają dwie główne rzeki – Yongding i Chaobai, stanowiące dopływy Hai He. Tu również kończy swój bieg sławny Wielki Kanał, będący najdłuższym sztucznym kanałem transportowym świata. W górnym biegu rzeki Chaobai usytuowany jest zbiornik Mingyun, zaopatrujący miasto w słodką wodę.

Znaczną część nizinnych obszarów Pekinu pokrywają użytki rolne, zwłaszcza uprawy ryżu, pszenicy, kukurydzy, bawełny oraz drzew i krzewów owocowych. Obecne tu lasy obrosnięte są zaś sosnami, cyprysami czy dębami. Na północy przeważa roślinność stepowa, miejscami krzewiasta, oraz drzewa orzechowe i klonowe.

Klimat

W Pekinie panuje klimat kontynentalny, co oznacza upalne lata (średnia temperatura w lipcu to 27 stopni Celsjusza) i mroźne zimy (średnia temperatura stycznia to 5 stopni poniżej zera). Wyróżnić tu można cztery pory roku: zimą, trwającą od listopada do połowy marca, wiosnę – od marca do kwietnia, lato – od maja do końca sierpnia, i krótką jesień – od września do początku listopada. Lata są wilgotne, gorące i deszczowe, zaś zimy – suche i mroźne, ale dzięki wiatrom z północnego zachodu niemalże bezśnieżne. Wskutek ujemnych temperatur wszystkie stołeczne jeziora zamieniają się w gigantyczne lodowiska, co stanowi kolejną atrakcję dla mieszkańców miasta.

Opady są dosyć obfite – około 700 mm, z czego 75% przypada na letnie miesiące. W samym lipcu wynoszą one około 250 mm. Klimat Pekinu charakteryzuje się również silnymi wiatrami z północnego zachodu, wiejącymi zwłaszcza od listopada do kwietnia. Skutkują one nagłymi spadkami temperatury i zmianami ciśnienia, a wiosną przynoszą zamiecie piaszkowe.

Spółeczeństwo

Pekińczycy to w większości Chińczycy Han. Mniejszości etniczne obejmują głównie Mandżurów, Hui, Mongołów, a ostatnio także Koreańczyków z Korei Południowej. Mieszkańcy stolicy dumni są ze swojego miasta i jego długiej, choć burzliwej historii. Na tle rodaków z innych części kraju wydają się bardziej otwarci, przyjacielscy oraz lepiej wykształceni. Wyróżnia ich również tzw. beijinghua, czyli stołeczny

Po prawej: uliczka Nanluoguxiang.

Na następnych stronach: budynek Teatru Narodowego.

dialekt, na bazie którego wykształcił się urzędowy język mandaryński. Obserwując codzienne życie pekińczyków, można powiedzieć, że lubią aktywnie spędzać czas, a równocześnie są bardzo zrównoważeni i cieszą się z najmniejszych nawet przyjemności. Bliskość siedziby władz państwowych sprawia, że chętniej niż rodacy spoza Pekinu dyskutują na polityczne tematy. Znani są również ze swej życzliwości, uczciwości, a także silnej postawy moralnej. Niezwykle ważne dla nich jest „zachowanie twarzy”, co objawia się przede wszystkim w wielkiej gościnności i oferowaniu więcej, niż pozwala na to ich status ekonomiczny, byleby pokazać się w jak najlepszym świetle. Z tego też powodu przed olimpiadą w 2008 r. władze państwa przeprowadziły szereg akcji edukacyjnych, które miały uświadomić Chińczykom, jak należy się zachowywać wobec cudzoziemców, a także wykorzenić złe narodowe nawyki, jak np. spluwanie, palenie czy pchanie się bez kolejki. Niestety, po igrzyskach wszystko wróciło do „normy”, w związku z tym kulturalny szok do dziś nie omija turystów.

Najważniejsze daty

Ze względu na rozbieżność niektórych dat, przedstawione w niniejszej książce ramy czasowe opowiadają tym powszechnie uznawanym przez większość historyków. Dotyczą one najważniejszych wydarzeń mających wpływ na historię Pekinu.

Czasy p.n.e.

500 000 Przybycie pierwszego *Homo pekinensis* w okolice Zhoukoudian.

400 000 Ślad pierwszego *Homo sapiens* w Zhoukoudianie.

2000 Pierwsze narzędzia z brązu w rejonie dzisiejszego Pekinu.

1200 Założenie warownego miasta Ji, zwanego też Yanjing.

1055–771 Dynastia Zachodnich Zhou.

1050 Księstwo Yan uznało zależność wobec władców z dynastii Zhou.

771–221 Dynastia Wschodnich Zhou.

771–481 Okres „Wiosen i Jesieni”.

481–221 Okres „Walczących Królestw”.

323 Księstwo Yan ogłosiło się niezależnym państwem.

283 Zbudowano mur odgradzający królestwo Yan od północy. Później stał się częścią Wielkiego Muru.

222 Królestwo Yan pokonane przez państwo Qin.

221 Zjednoczenie imperium przez Zhenga, króla Qin. Zheng przyjął tytuł Pierwszego Cesarza i dał początek dynastii Qin.

221–207 Dynastia Qin.

215 Qin Shi Huangdi odwiedził dawne królestwo Yan.

214 Ukończono pierwszy fragment Wielkiego Muru.

207 Królestwo Yan ponownie uzyskało niepodległość.

207–220 Dynastia Han.

202 Królestwo Yan zostało ponownie przyłączone do cesarstwa.

106 Ji stolicą prefektury Youzhou („Spokojne Miasto”).

Okres naszej ery

25 Dawne królestwo Yan stało się bazą wypadową dla Liu Xiu, pierwszego cesarza Wschodniej Dynastii Han.

220–265 Epoka Trzech Królestw.

250 Pierwsze znaczące projekty inżynierii wodnej w okolicach dzisiejszego Pekinu.

265–316 Dynastia Zachodnich Jin.

317–420 Dynastia Wschodnich Jin.

280 Zjednoczenie kraju pod rządami Zachodniej Dynastii Jin.

304–387 Okres Szesnastu Królestw Pięciu Królów Barbarzyńskich. Youzhou pod wpływami koczowniczych ludów z Północy.

420–589 Epoka Dynastii Południowych i Północnych.

581–618 Dynastia Sui.

607 Youzhou ponownie pod panowaniem chińskich władców.

611 Youzhou bazą wypadową dynastii Sui w wojnie z Koreą.

618–907 Dynastia Tang.

645 Cesarz Taizong wybudował w Youzhou świątynię Fayuan.

755 Youzhou główną bazą Au Lushana podczas rebelii przeciwko dynastii Tang.

907–960 Okres Pięciu Dynastii i Dziesięciu Królestw.

907–1125 Dynastia Liao.

916 Yelu Abaoji przyjął tytuł cesarza.

917 Masowe migracje na południe wskutek najazdów Kitanów. Początek trzystuletniego podziału Chin na Północ–Południe.

960 Ponowne zjednoczenie Chin.

960–1279 Dynastia Song.

1115–1234 Dynastia Jin („Złota”).

1120 Yanjing pod panowaniem Songów. Sojusz między Songami i Dżurdzenami.

1125 Koniec imperium Liao. Yanjing pod panowaniem Dżurdzenów.

1141 Układ pokojowy Jinów z Songami.

1153 Yanjing stolicą dynastii Jin. Zmiana nazwy na Zhongdu („Środkowa Stolica”).

1192 Ukończono budowę mostu Lugou (dziś most Marco Polo).

1211 Pierwsze ataki wojsk mongolskich w Zhongdu.

1215 Zniszczenie Zhongdu przez Mongołów pod wodzą Czyngis-chana.

1227 Zjednoczone siły mongolsko-chińskie zaatakowały imperium dynastii Jin.

1260–1279 Chiny pod panowaniem Kubilaja – Wielkiego Chana.

1266 Odbudowane Zhongdu nową stolicą Kubilaja. Zmiana nazwy na Dadu („Wielka Stolica”).

1275 Marco Polo na dworze Wielkiego Chana.

Po prawej: rycina z widokiem Wielkiego Muru Chińskiego.

1279 Kubilaj przyjął tytuł cesarza Chin. Pekin po raz pierwszy stolicą całego imperium.

1271–1368 Dynastia Yuan.

1368–1644 Dynastia Ming.

1368 Przeniesienie stolicy do Nankinu. Dadu przemianowane na Beiping („Północny Spokój”).

1371 Odbudowanie Beipingu przez syna Hongwu – Zhu Di.

1398 Walki o kuratelę nad nieletnim cesarzem.

1405–1433 Wyprawy morskie pod wodzą Zheng He.

1421 Beiping ponownie stolicą państwa. Zmiana nazwy na Beijing („Północna Stolica”).

1449 Porażka Mingów w bitwie pod Tumu.

1530 Wzniesiono w Pekinie ołtarze Słońca, Księżycy i Ziemi.

1553 Pekin ogrodzono murem zewnętrznym.

1557 Portugalczycy założyli kolonię w Macao.

1601 Jezuicy misjonarze – Matteo Ricci i Diego Pantoja – w Pekinie.

1624 Holendrzy na Tajwanie.

1637 Brytyjczycy w Kantonie.

1644–1912 Dynastia Qing.

1648 Chińczycy wyrzuceni z Miasta Wewnętrznego. Północny Pekin tylko dla Mandżurów.

1662 Pokonani Mingowie znaleźli schronienie w Birmie.

1745 Pierwsze prace nad ogrodami Pałacu Letniego.

1792–1794 Pierwsza misja angielska w Pekinie pod przewodnictwem lorda Macartneya.

1816 Druga misja angielska w Pekinie pod przewodnictwem lorda Amhersta.

1839–1842 I wojna opiumowa.

1851–1864 Powstanie tajpingów.

1856–1860 II wojna opiumowa.

1896 Zakończenie budowy pierwszego odcinka kolejowego między Pekinem a Tianjinem.

1898 Sto dni reform cesarza Guangxu.

Założenie Uniwersytetu Pekinńskiego.

VI 1900 Powstanie bokserów w Pekinie.

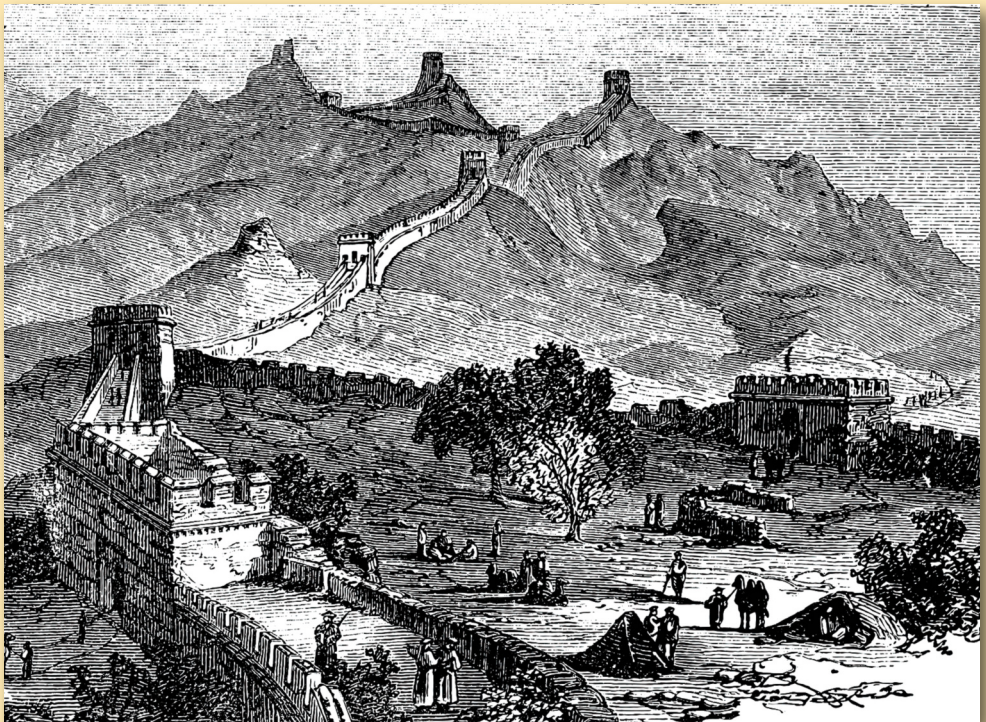
21 VI–14 VII 1900 Oblężenie Dzielnicy Poselskiej w stolicy.

1901 Założono pierwszą w Pekinie Akademię Policyjną.

1905 Zawiązanie Ligi Związkowej przez Sun Yat-sena. Zniesiono system egzaminów do służby cywilnej i założono Hubu Bank, późniejszy Bank of China.

1908–1912 Okres panowania cesarza Puyi.

29 XII 1911–1 X 1949 Czesy Republiki Chińskiej.

12 II 1912 Abdykacja ostatniego cesarza Puyi.

10 III 1912 Yuan Shikai tymczasowym prezydentem Republiki Chińskiej.

5 IV 1912 Pekin ogłoszono stolicą Republiki Chińskiej.

VIII 1912 Zawiązanie Partii Narodowej – Kuomintangu.

XII 1912 Pierwsze wybory parlamentarne.

VII 1913 Zamieszki w kraju, zwane „drugą rewolucją”.

6 X 1913 Yuan Shikai oficjalnym prezydentem Republiki Chińskiej.

10 I 1914 Rozwiązanie parlamentu i utworzenie w jego miejsce Rady Ustawodawczej.

1 V 1914 Uchwalenie nowej konstytucji, sankcjonującej Yuana Shikaia jako dyktatora.

XI 1914 Japonia zajęła niemieckie kolonie – Qingdao i Shandong.

I 1915 Japonia wystąpiła do Yuana Shikaia z pakietem „Dwudziestu jeden żądań”.

12 XII 1915–III 1916 Przywrócenie cesarstwa. Yuan Shikai przyjął tytuł cesarza Hongxiana.

XII 1915 Prowincja Yunnan ogłosiła niezależność wobec nowego cesarza.

1916 Prowincje południowe ogłosiły niezależność wobec cesarstwa.

Zamieszki, strajki i rewolty militarystów wprowadziły chaos w kraju.

III 1916 Przywrócenie ustroju republikańskiego.

23 V 1917 Dymisja premiera Duana Qirui.

1–12 VII 1917 Restauracja dynastii Qing.

14 VIII 1917 Rząd w Pekinie wypowiedział wojnę państwom Osi.

IX 1917 Rząd nacjonalistów wypowiedział wojnę Niemcom.

22 XI 1917–III 1918 Duan Qirui ponownie odwołany ze stanowiska premiera.

1918 Wskutek sfałszowanych wyborów władzę w Pekinie objął projapoński rząd Anfu.

4 V 1919 Wydarzenia „Ruchu 4 Maja”.

VI 1919 Rząd w Pekinie odmówił podpisania traktatu wersalskiego.

14–18 VII 1920 Wojna „Zhili-Anhui”.

1921 Założenie Komunistycznej Partii Chińskiej w Pekinie.

23 X 1924 Zajęcie Pekinu przez wojska Fenga Yuxianga.

1924 Zawarcie porozumienia między Kuomintangiem a KPCh. Utworzenie Armii Narodowo-Rewolucyjnej.

12 III 1925 Śmierć Sun Yat-sena.

V, X, XI 1925 Demonstracje pekińskich studentów na placu Tiananmen.

18 III 1926 „Masakra 18 Marca”.

20 IV 1926 Ustąpienie Duana Qirui ze stanowiska prezydenta i jego emigracja na Tajwan.

1 V 1926–VI 1928 Rządy w Pekinie sprawował Zhang Zuolin.

9 VII 1926 Początek „ekspedycji północnej” prowadzonej przez Chiang Kai-sheka.

1927 Chiang Kai-shek rozwiązał sojusz z komunistami. Utworzenie Armii Czerwonej.

VI 1928 Nacjonałści opanowali Pekin. Zmieniono nazwę miasta na Beiping.

1930–1934 Cykl kampanii okrążających Chiang Kai-sheka w walce z komunistami.

1931 Japonia zajęła Mandżurię.

9 III 1932 Utworzenie w Mandżurii marionetkowego państwa Manchukuo z cesarzem Puyi na czele.

1934–20 X 1935 „Wielki Marsz” oddziałów komunistycznych do północnej bazy w Shaanxi.

9 XII 1935 Demonstracja studentów w Pekinie przeciwko japońskiemu imperializmowi.

7 VII 1937 „Incydent na moście Marco Polo”. Początek wojny chińsko-japońskiej.

VII 1937–X 1945 Okupacja japońska w Pekinie.

VIII 1945–VI 1946 Nieudane próby utworzenia koalicyjnego rządu KPCh z Kuomintangiem.

10 X 1945 Oficjalny koniec wojny chińsko-japońskiej.

VI 1946–XII 1949 Wojna domowa między Kuomintangiem i KPCh.

31 I 1949 Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza zajęła Pekin.

1 X 1949 Powstanie Chińskiej Republiki Ludowej.

XI 1949 Konferencja w sprawie nowego zagospodarowania stolicy.

1950 Wprowadzono nową reformę rolną. Prześladowania obszarników i kułaków.

1953 Ogłoszono „Plan rekonstrukcji i rozszerzenia Pekinu”. Rozpoczęto proces wyburzania murów miejskich.

1953–1954 KPCh opracowała program „okresu przejściowego” od kapitalizmu do socjalizmu.

1955 Rozpoczęto całkowitą nacjonalizację przemysłu i kolektywizację życia w Chinach.

II 1956 Nastąpiło ochłodzenie stosunków chińsko-radzieckich.

Po prawej: most Baliqiao zdewastowany przez wojska anglo-francuskie podczas drugiej wojny opiumowej.

IV 1956 Kampania „Stu kwiatów”.

1957–1958 Kampania przeciwko prawicowcom.

1958–1962 Kampania „Wielki skok naprzód”.

1 X 1959 Obchody dziesięciolecia istnienia ChRL.

1961 Pragmatycy z Liu Shaoqim na czele

uchwalili projekt „regulacji gospodarki”.

1964 Rozpowszechnianie „Czerwonej książeczki”

z wybranymi cytataми Mao Zedonga.

V 1966–X 1976 Okres „rewolucji kulturalnej”.

18 VIII 1966 Wiec na placu Tiananmen.

Rozpoczęto niszczenie chińskiej kultury i zabytków.

X 1968 Liu Shaoqi oficjalnie wyrzucony z Partii.

IV 1969 Lina Biao ogłoszono

„najbliższym towarzyszem broni”

Mao Zedonga i jego oficjalnym następcą.

13 IX 1971 Śmierć Lina Biao w rzekomej

katastrofie lotniczej nad Mongolią.

1971 Wizyta prezydenta USA

Richarda Nixona w Pekinie.

15 X 1971 Wstąpienie Chin do ONZ

(w miejsce Tajwanu).

I 1975 Zhou Enlai ogłosił program

„czterech modernizacji”.

8 I 1976 Śmierć premiera Zhou Enlaia.

5 IV 1976 Manifestacja na placu Tiananmen

w celu zakończenia „rewolucji kulturalnej”.

9 IX 1976 Śmierć Mao Zedonga.

X 1976 Aresztowanie „bandy czworga”.

Koniec okresu „rewolucji kulturalnej”.

1979 Utworzenie specjalnych stref

ekonomicznych. Nawiązanie stosunków

gospodarczych ze Stanami Zjednoczonymi.

1980 Unormowanie stosunków

politycznych z ZSRR.

15 IV–4 VI 1989 Protesty na placu Tiananmen,

krwawo stłumione przez wojsko.

1 VII 1997 Hongkong powrócił

pod chińską jurysdykcję.

20 XII 1999 Macao pod chińską administracją.

13 VII 2001 Chiny wybrano na gospodarza

letnich igrzysk olimpijskich.

8–24 VIII 2008 Letnie igrzyska olimpijskie w Pekinie.

Czasy starożytne – od „Miasta Ostów” do mongolskiego panowania

Niemalą wpływ na historię miasta miało jego położenie – w obrębie gór, gdzie znajdowały się szlaki komunikacyjne, oraz w pobliżu rzek Yongding i Chaobai, nad którymi zakładano pierwsze osady.

Dzieje obszaru, który zajmuje obecny Pekin, znane są od ponad 3 tys. lat. Znalezione archeologiczne, odkryte w kompleksie jaskiń w Zhoukoudianie oddalonym o niecałe 50 km od Pekinu, wskazują jednak na pozostałości ludzkie pochodzące sprzed 500 tys. lat. Szczątki te zostały nazwane przez archeologów *Homo pekinensis*. Według badaczy prehistoryczny człowiek mieszkał w jaskiniach, wyrabiał prymitywne naczynia z kamienia i kości, polował oraz potrafił posługiwać się ogniem. Zdaniem naukowców *Homo pekinensis* pochodził z terenów północnej Azji i nie miał nic wspólnego z mieszkańcami obecnej stolicy Chin.

Kraina Jaskółek

Pierwsze wzmianki o miejscu, gdzie leży współczesny Pekin, pochodzą z czasów panowania Zachodniej Dynastii Zhou (1055–771 p.n.e.) i wiążą się z warownym miastem Ji, znanym również pod nazwą „Miasta Ostów” – od porastających okolice ciernistych roślin. Dowodem na jego istnienie jest odkryta w pobliżu Wieży Dzwonu marmurowa inskrypcja stanowiąca o jednej z bram archaicznego miasta. Prawdopodobnie około VIII w. p.n.e. osada Ji została wciągnięta w granice sąsiedniego państwa Yan, zwanego Krainą Jaskółek – od licznych jaskółczych stad, które do dnia dzisiejszego można zobaczyć w okolicach Pekinu.

Ji znajdowało się na ważnym północnym szlaku handlowym, w pobliżu rzeki Yongding, dzięki czemu chętnie zatrzymywały się tu kupieckie karawany. Miasto posiadało również stały dopływ wody z pobliskiego stawu, który zresztą istnieje do dziś. Konfucjusz w swych zapisach wspomni-

nał, że księżta Ji byli potomkami legendarnego Żółtego Cesarza (ok. 3 tys. p.n.e.) – wielkiego władcy i mędrca, będącego wzorem dla pozostałych. Prawdopodobnie dlatego Kraina Jaskółek wybrała akurat to miasto na swoją stolicę. Zaczęto wówczas nazywać je Yanjingiem, co dosłownie znaczy „stolica Yan”. Miasto pełniło również funkcję barbakanu, strzegącego przed barbarzyńskimi ludami z Północy. Mimo strategicznego położenia Yanjing ówczesna ludność chętnie osiedlała się na tych terenach z uwagi na bogate zasoby naturalne i obfitą w owoce roślinność.

Warto zanotować fakt, że w owym czasie Chiny nie były jednolitym terytorium, lecz dzieliły się na pomniejsze państwa i państewka, nad którymi władzę sprawowała dynastia Zhou, najpierw Zachodnia (1055–771 p.n.e.), a później Wschodnia (771–221 p.n.e.). Etap panowania tej drugiej przypadł na dość burzliwe czasy, najpierw „Wiosen i Jesieni”, a następnie „Walczących Królestw”. W pierwszym okresie, przypadającym na lata 771–481 p.n.e., kraj uległ całkowitej decentralizacji – o prymat władzy walczyło ze sobą 148 mniejszych i większych państw. W wyniku tych walk doszło do konsolidacji większości ziem i zawiązania jedynie siedmiu mocarstw, w tym Yan. Jego terytorium rozciągało się wówczas od Huang He do rzeki Yalu. Panująca wówczas Dynastia Wschodnich Zhou (771–221 p.n.e.) stopniowo zaczęła tracić swoją pozycję na rzecz coraz silniejszych książąt. Około VI w. p.n.e. odrzucili oni zwierzchnictwo władców Zhou i sami ogłosili się królami

Na poprzednich stronach: detal Ściany Dziewięciu Smoków.

Po prawej: posąg *Homo pekinensis*.

Malowidło z wizerunkiem Qina Shi Huangdiego.

na zarządzanych przez siebie ziemiach. Tak też uczynił panujący w Krainie Jaskółek książę Ji i w 323 r. p.n.e. ogłosił ją niezależnym królestwem.

Żółty Cesarz

Wielki chiński historyk Sima Qian wspominał w swych zapisach o legendarnym Żółtym Cesarzu, protoplaście narodu chińskiego. Podobno żył on w mitycznym okresie Trzech Dostojników i Pięciu Królów, przypadającym na trzecie tysiąclecie p.n.e. Według Konfucjusza był on przykładem doskonałego władcy – silnego, mądrego, o wysokich wartościach moralnych. Za czasów Zachodniej Dynastii Zhou uważano go za najwyższe bóstwo – władcę nieba i słońca. Nazywano go również władcą smoków. Kult Żółtego Cesarza stał się szczególnie popularny w późnym okresie „Walczących Królestw” oraz w początkowych latach panowania dynastii Han, kiedy kraj był zdecentralizowany i potrzebował jednej, silnej władzy. Żółtego Cesarza przedstawiano wówczas jako potężnego i ucciwego monarchę, twórcę zjednoczonego i silnego państwa.

stwem. Można powiedzieć, że dał on początek pierwszej na ziemiach współczesnego Pekinu monarchii, trwającej przez ponad sto lat, aż do całkowitego zjednoczenia kraju.

Pierwszy cesarz

Ambicje chińskich władców nie kończyły się jednak na uzyskaniu niepodległości własnych ziem, lecz na ich hegemonii nad całym krajem. W ten sposób doszło do kolejnego etapu wojny domowej, zwanego Okresem Walczących Królestw (481–221 p.n.e.), w którym siedem mocarstw – Chu, Han, Qi, Qin, Wei, Yan i Zhan – walczyło o przejęcie władzy nad zjednoczonym krajem. Był to czas niesamowicie krwawych i wyniszczających wojen, zakończonych ostatecznie w 221 r. p.n.e. zwycięstwem państwa Qin. Jego władca, król Zheng (246–210 p.n.e.), podbił ostatni z sześciu rywalizujących krajów i przyjął tytuł Qin Shi Huangdi, co znaczy „Pierwszy Cesarz”.

Po raz pierwszy obszar o powierzchni podobnej do współczesnych Chin został zjednoczony pod panowaniem jednego władcy. Warto dodać, że w okresie tym nastąpiło również wiele pozytywnych przemian gospodarczych i społecznych, nastąpił rozwój kultury i filozofii, dzięki temu pojawiły się nowe systemy filozoficzno-religijne, takie jak konfucjanizm czy taoizm.

Wkrótce po objęciu władzy Qin Shi Huangdi przystąpił do wprowadzenia reform mających na celu wzmocnienie władzy oraz unifikację kraju. Przede wszystkim podzielił on imperium na 48 prowincji, z których dwie obejmowały tereny dzisiejszego Pekinu. Miasto Ji było wówczas stolicą okręgu Guangyang. Cesarz utworzył również strukturę hierarchiczną urzędników w celu zarządzania tymi jednostkami. Jak pokazała historia, ów system administracyjny stał się podstawą dla wszystkich kolejnych chińskich ustrojów rządowych. W całym kraju ujednolicono pismo, walutę, podatki, system miar i wag, a nawet rozstaw kół wozów, by mogły one być prowadzone po wszystkich standardowych drogach. Powyższe reformy przyczyniły się do rozwoju handlu między poszczególnymi regionami, a tym samym do wzrostu dobrobytu całego państwa.

Rządy Pierwszego Cesarza cechował jednak silny autorytaryzm, przejawiający się między innymi wprowadzeniem przymusowych prac oraz

Fragment armii terakotowej odnalezionej w grobowcu Qina Shi Huangdiego w Xian.

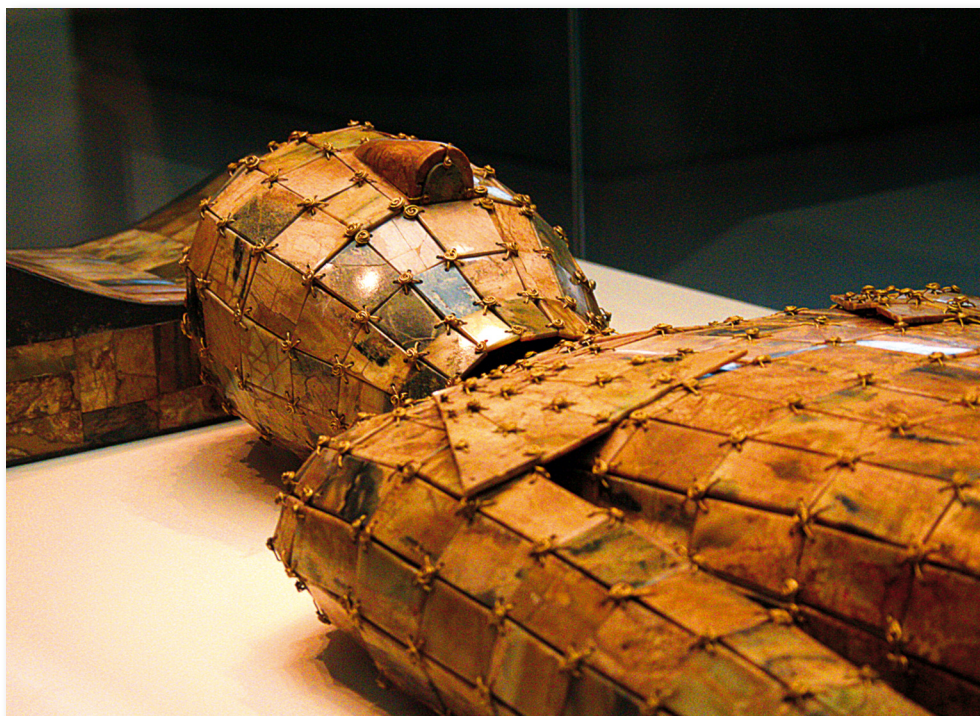
robót publicznych na wielką skalę. Jego działania spowodowane były m.in. obawą przed atakiem koczowniczych ludów z Północy, które od jakiegoś czasu zaczęły łączyć się w duże konfederacje i tym samym stanowić spore zagrożenie militarne w Chinach. Qin Shi Huangdi wykorzystał istniejące już mury obronne oraz inne fortyfikacje wzniesione w Okresie Walczących Królestw i utworzył jednolity system obrony. Między nimi znajdowały się wały obronne królestwa Yan, wzniesione już w 283 r. p.n.e. Z inicjatywy cesarza wybudowano znaczną część Wielkiego Muru, którego pierwszy fragment ukończono w 214 r. p.n.e. Podobno w trakcie jego budowy zmarło z wycieńczenia około miliona robotników, których następnie, jak głosi legenda, wmurowywano w ściany budowli. Niektórzy historycy nie zgadzają się z tym, twierdząc, że Pierwszy Cesarz jedynie umocnił i rozbudował dawne wały, wzniesione za panowania dynastii Zhou. Qin Shi Huangdi zasłynął również wybudowaniem dla siebie ogromnego mauzoleum, w którym umieścił ośmiotysięczną armię terakotową, by go strzegła i by przy jej pomocy mógł uzyskać

władzę w życiu pozagrobowym. Mauzoleum zostało odkryte całkiem niedawno, w latach 70. XX w. przez chłopów kopiących studnię.

Panowanie Qin Shi Huangdiego i jego następców, Er Shi (210–207 p.n.e.) i Ziyinga (207 r. p.n.e.), nie trwało jednak długo i już w 207 r. p.n.e. dynastia Qin została obalona wskutek rebelii, a jej stolica zrównana z ziemią. Ostatecznie władzę nad powstańcami i krajem przejął Liu Bang. Jako cesarz Gaozu (207–195 p.n.e.) dał początek nowej dynastii Han, panującej w Chinach przez kolejne czterysta lat. Aby zyskać uznanie jako nowy władca, przywrócił on niektórym regionalnym królestwom ich dawną suwerenność. W ten sposób w 207 r. p.n.e. Yan znowu stało się niepodległym państwem. Niedługo jednak cieszyło się wolnością, gdyż już pięć lat później z powrotem zostało włączone w granice cesarstwa.

Pekin w okresie wczesnego cesarstwa

W pierwszym tysiącleciu chińskiego imperium Ji było ważnym prowincjonalnym miastem na północnych krańcach państwa. Usytuowane w pobliżu Wielkiego Muru spełniało funkcję

Nefrytowy strój pogrzebowy z okresu dynastii Han.

obronną. Z drugiej jednak strony dzięki przebiegającym na północy szlakom handlowym było liczącym się ośrodkiem kupieckim. Ówczesny historyk, Sim Qian, opisywał miasto jako znaczące i bogate, wspominał też o jego kontaktach handlowych z dzikimi ludami Mongolii i Korei. W 106 r. p.n.e cesarz Wudi dokonał ponownego podziału kraju na 13 prefektur. Wówczas Ji zostało stolicą jednej z nich – Youzhou. Niewiele więcej z tego okresu wiadomo, przynajmniej odnośnie do historii Pekinu.

Warto natomiast wspomnieć kilka słów o rządach ówczesnej dynastii. Hanowie prowadzili politykę skierowaną przede wszystkim na ekspansję terytorialną, zwłaszcza w kierunku zachodnim. Dzięki temu Chiny po raz pierwszy zetknęły się z Jedwabnym Szlakiem, najważniejszą drogą handlową tej części starożytnego świata, a nawet zdołały przejąć kontrolę nad jednym z jego odcinków. Przyniosło to znaczne korzyści ekonomiczne oraz pozwoliło nawiązać nowe stosunki kulturowe z innymi azjatyckimi państwami, w tym Indiami. W ten sposób pojawiła

się w Chinach nowa religia – buddyzm, który w późniejszym okresie stał się niezwykle popularny wśród napływających do kraju plemion z Północy.

Po upadku dynastii Han w 220 r. nastąpił Etap Trzech Królestw. Wówczas imperium podzielone było na trzy organizmy państwowe, w których władzę sprawowały dynastie Wei, Wu i Shu. Królestwo Wei kontrolowało dziesięć prefektur, w tym Youzhou i jego stolicę Ji. Około 265 r., po przejęciu ziem należących do Wei i Shu, władzę nad większością kraju objęła Zachodnia Dynastia Jin (lata 265–316). W 280 r. przyłączyła również ziemie należące do pozostałego królestwa – Wu. Za panowania dynastii Jin Pekin został zdegradowany do zwykłego powiatu. W tym czasie, około 304 r., północ kraju, w tym Ji, została opanowana przez barbarzyńskie plemiona: Di, Jie, Xianbei, Xiongnu i Qiang, które tworzyły tam swe krótkotrwałe państwa. Nastąpił okres Szesnastu Królestw Pięciu Ludów Barbarzyńskich, trwający aż do 386 r., kiedy to Północna Dynastia Wei dokonała ponow-

nego zjednoczenia ziem. Wówczas przywrócono Ji jej poprzedni status stolicy, a nazwę zmieniono na Youzhou.

Na przełomie VI i VII w., za panowania cesarza Yangdi (604–618) z dynastii Sui (581–618), przeprowadzono szereg prac nad Wielkim Kanałem łączącym Youzhou z Zhongyuan, nizinnym obszarem w dolnym biegu Żółtej Rzeki. Miało to na celu ułatwienie transportu żołnierzy i żywności podczas kampanii wojskowych rozpoczętych w 611 r. przeciwko Goguryeo, jak nazywano starożytną Koreę. Strategiczne położenie Youzhou zadecydowało o utworzeniu w nim bazy militarnej dla cesarskiej armii. Mimo przygotowań i ogromnych kosztów włożonych w wojnę, dynastia Sui poniosła dotkliwą klęskę. W tym samym czasie Turcy Wschodni wykorzystali sytuację i zaatakowali Chiny. Pozbawiony sił cesarz uciekł na południe kraju, gdzie został zamordowany, zaś władzę przejął Li Yuan i założył nową dynastię Tang (618–907).

Pekin za czasów dynastii Tang

Choć wojny z Goguryeo nie zakończyły się pomyślnie, władcy Tang postanowili kontynuować działania wojenne. W 645 r. cesarz Taizong (626–649) wybudował w Youzhou świątynię Fayuan jako cenotaf dla chińskich żołnierzy poległych podczas wojen ze starożytną Koreą. Władcy Tang zmniejszyli rozmiar jednostek administracyjnych kraju z prowincji na prefektury. W sumie było ich trzysta, w tym Youzhou. W celu obrony kraju przed najeźdźcami z północy w 711 r. dwór utworzył sześć przygranicznych komend wojskowych. Youzhou została wówczas siedzibą Fanyanga Jiedushi, który kontrolować miał plemiona Kitanów i Xi. Należy zwrócić uwagę na fakt, że ówczesny Pekin miał niejako podwójny status – z jednej strony był północno-wschodnim bastionem cywilizacji chińskiej, z drugiej – południowo-wschodnim ośrodkiem barbarzyńców. Już od IV w. miasto na stałe zamieszkiwane było przez ludy napływające z północy. Ciężko było odróżnić pekińczyka chińskiego pochodzenia od przyjeźdźnego, gdyż jedli to samo, nosili podobne stroje, a nawet toczyli spory o te same rzeczy. Z czasem obcych zaczęto wcielać do armii chińskiej, a za panowania dynastii Tang nawet obsadzać na wysokich stanowiskach państwowych i wojskowych, ponieważ uważano, że są oni

Malowidło przedstawiające cesarza Taizonga.

mniej podatni na dworskie intrygi i w związku z tym bardziej wiarygodni.

Krańcowe położenie Youzhou powodowało, że sprawujący w nim władzę namiestnicy państwowi nierzadko wykorzystywali je jako bazę do realizowania swych prywatnych celów, nawet przeciwko panującym. Przypadek taki miał miejsce za czasów panowania cesarza Xuanzonga (712–756), kiedy jeden z najbardziej zaufanych mu ludzi – gubernator Au Lushan, zamiast rozprawić się z barbarzyńskimi Kitanami, dopuścił się zdrady i w 755 r. wszczął rebelię przeciwko Tangom. Następnie opanował północne terytoria, w tym Luoyang, gdzie w lutym 756 r. ogłosił się cesarzem. Rozpoczęte przez niego powstanie trwało aż osiem lat, między innymi dzięki poparciu społeczeństwa. Powodem niezadowolenia ludu były przede wszystkim wysokie podatki oraz klęski żywiołowe, za które zgodnie z chińskimi wierzeniami, winiono cesarza – Syna Niebios. To wszystko przyczyniło się do zwycięstwa An Lushana nad dworem i opanowania przez niego północnych Chin. Niedługo jednak

Strój pogrzebowy należący do dynastii Liao.

cieszył się władzą, gdyż zmarł dwa lata później, zaś Tangowie zdołali stłumić rebelię i powrócić na tron. To powstanie zapadło w pamięć ludu chińskiego jako pasmo licznych morderstw, zniszczeń i grabieży. Ponadto przyczyniło się do wzmocnienia pozycji obcych ludów, stale napływających na północne krańce Państwa Środka i tworzących w jego granicach własne, coraz większe monarchie. Z czasem przesuwali się one w głąb kraju, ulegając coraz silniejszej sinizacji, by ustąpić miejsca kolejnym plemionom.

Po ponownym objęciu władzy Tangowie panowali jeszcze przez półtora wieku, jednak bez blasku dawnej potęgi i chwały. Incydent z Au Lashanem, pół Turkiem, pół Sogdyjczykiem, zmienił ich stosunek do obcych narodowości. Wcześniej byli wobec nich otwarci i tolerancyjni. Szanowali ich religię, kulturę i obyczaje. To za panowania tej dynastii miał miejsce największy rozkwit chińskiego buddyzmu, a także odrodzenie konfucjanizmu. Odtąd Tangowie zaczęli prowadzić politykę izolacji, nietolerancji i nacjonalizmu. W IX w. prześladowano cudzoziemców, a także buddystów. Sprovokowało to wy-

buchy powstań ludowych, co przyczyniło się do upadku dynastii w 907 r.

Kitanowie

Oslabienie dworu wykorzystał władca Kitanów, Yelu Abaoji. Po opanowaniu terenów dzisiejszej Mandżurii i Mongolii, a wcześniej północno-wschodnich Chin, w 907 r. założył nową dynastię Liao (907–1125), a w 916 przyjął tytuł cesarza. Równocześnie w Państwie Środka nastąpił burzliwy okres Pięciu Dynastii i Dziesięciu Królestw (907–960). Chiny znowu zostały rozbite wewnętrznie. Na północnym wschodzie leżało imperium Liao, południe zostało podzielone na dziesięć niezależnych państw, zaś w północnej części kraju rządziło pięć kolejno następujących po sobie dynastii – Liang, Tang, Jin, Han i Zhou. Jedną z nich, późniejsza dynastia Jin, sędowała dużą część północnych krańcowych ziem, w tym prowincje Hebei, Shanxi i Youzhou, na Kitanów w zamian za militarne wsparcie.

Dla chińskich monarchów osiadłych głównie w Luoyangu i Xian Pekin był jedynie peryferyjną prowincją, zaś dla ludów z Północy – przedsióstką Chin. W X w., po kolejnych najazdach Kitanów, Dżurdzeńów i Mongołów, jego rola zaczęła wzrastać. Władcy dynastii Liao uczynili Youzhou jedną ze swych czterech stolic i przemianowali na Nanjing, czyli „Stolicę Południową”, skąd organizowano dalszą ekspansję w głąb Państwa Środka. W obawie przed Kitanami tysiące najzamożniejszych i dobrze urodzonych rodzin wyemigrowało na południe kraju.

Królowie Liao coraz bardziej rośli w siłę i aktywnie uczestniczyli w toczących się w kraju rozgrywkach politycznych. Wypracowali oni również system „podwójnego” rządu, złożonego z rdzennych mieszkańców Chin oraz Kitanów, co miało na celu ich pokojową koegzystencję i utrzymanie własnych tradycji i obyczajów. Z czasem ulegali stopniowej sinizacji, przejmując od Chińczyków ich język, instytucje, prawo i kulturę, a nawet filozofię i religię. W Pekinie do dzisiaj niektóre z najstarszych zabytków w południowym Xichengu i dystrykcie Fengtai pochodzą z okresu rządów Kitanów. Wśród nich wymienić należy jedną z najstarszych ulic w Pekinie – Sanmiao, meczet Niujie z 996 r. oraz świątynię Tianning, wzniesioną w latach 1100–1119. Warto wiedzieć, że od imienia ludu wywodzi się

Cesarska korona dynastii Liao datowana na X-XI w.

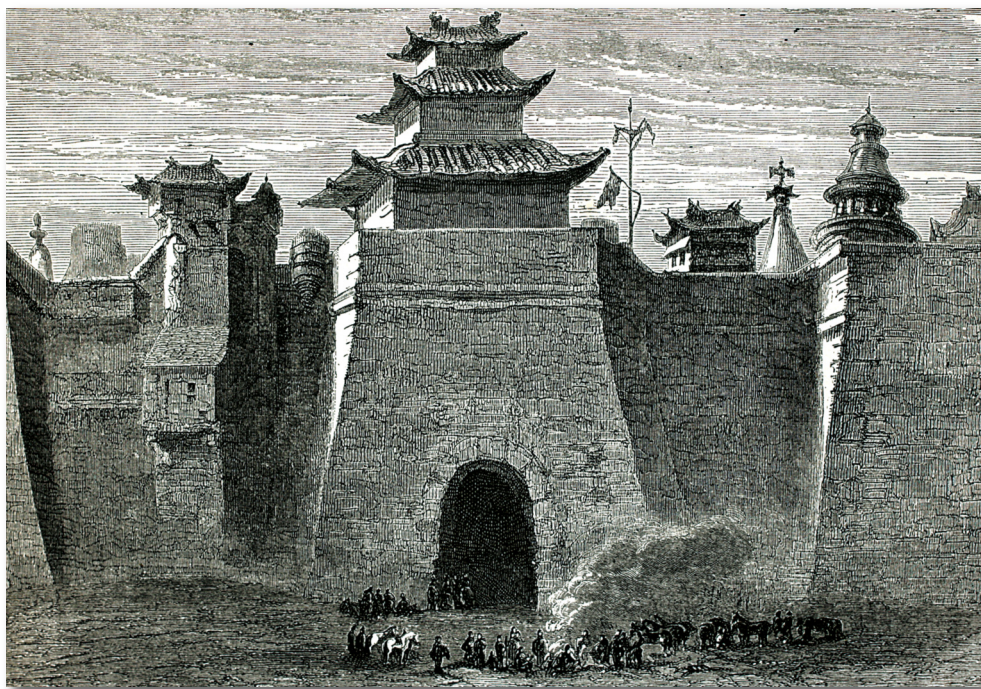
dawna nazwa Północnych Chin – Kataj, która w języku niektórych krajów, np. Rosji czy Mongolii, występuje do dzisiaj.

Dynastia Jin

Gdy w 960 r. zakończył się okres Pięciu Dynastii i Dziesięciu Królestw, Chiny zostały zjednoczone pod rządami nowej dynastii Song (960–1279). Jednak już na początku XI w. Kitanowie byli na tyle silni, że władcy z dynastii Song płacili im corocznie trybut w zamian za utrzymanie pokoju w kraju. Z czasem podbite ludy zaczęły się buntować i wzniesć okresowe rewolty. Jednym z nich byli zamieszkujący wschodnią Mandżurię Dżurdżeni, którzy w 1115 r. powstałi pod wodzą Akuty przeciwko cesarzowi Liao i założyli własną dynastię – Jin (1115–1234), zwaną również Kin („Złotą”). Utworzyli oni monarchię dziedziczną we wschodniej części państwa Liao, zaś w kolejnych latach, działając w porozumieniu z Songami, stopniowo zaczęli przejmować ziemie należące do Kitanów. W 1120 r. Jinowie zajęli Nanjing, spłądrowali miasto, po czym przekazali je dynastii Song w zamian za trybut.

W 1125 r. ostatecznie pokonali Kitanów, po czym skierowali swe siły przeciwko dawnym sojusznikom i opanowali całe północne Chiny. Wówczas ponownie przejęli Pekin, przemianowany przez Songów na Yanshan, a następnie przez dynastię Jin na Yanjing. Wkrótce Dżurdżeni zaczęli przenikać coraz bardziej w głąb kraju i podbijać kolejne ziemie. Około 1141 r. zawiazali układ pokojowy z Songami, na mocy którego ci drudzy byli zobowiązani do płacenia im rocznego trybutu, uiszczanego w srebrze i jedwabiu. W 1153 r. Yanjing oficjalnie ogłosili swoją stolicą, zmieniając jej nazwę na Zhongdu, co znaczy „Stolica Środkowa”. Po raz pierwszy Pekin stał się polityczną stolicą panującej w kraju dynastii.

Według starożytnych opisów Zhongdu zbudowany był na planie prostokąta i otoczony wielkim murem z trzynastoma bramami, ukierunkowanymi na cztery strony świata. Jego pozostałości znajdują się obecnie w dystrykcie Fengtai. Złota Dynastia rozbudowała miasto na zachodzie, wschodzie i południu, podwajając jego powierzchnię. Wewnątrz miasta znajdował się majestatyczny pałac cesarski, również otoczony

Mury i bramy Pekinu według starej ryciny.

murem, gdzie zwykłym śmiertelnikom nie wolno było wchodzić. Mieściły się tu piękne ogrody, imponujące budowle oraz wiele kosztowności i cennych wojennych łupów. Aby podkreślić swoją pozycję, władcy Jin wzniesli go w samym sercu stolicy. W 1179 r. na wyspie Qionghua, leżącej pośrodku jeziora Gaoliang, wybudowano piękny pałac Taining z chińskimi ogrodami, gdzie dwór odpoczywał od miejskiego zgiełku. Dziś jest to część znanego parku Beihai, leżącego na północny zachód od Zakazanego Miasta. Warto wspomnieć, że za panowania tej dynastii wyemitowano w Chinach pierwsze papierowe pieniądze, a w 1192 r. ukończono budowę mostu Lugou, zwanego później mostem Marco Polo.

Mongołowie i wielkie miasto Dadu

Zhongdu pełniło funkcję stolicy przez ponad 60 lat, aż do najazdu Czyngis-chana. Mongołowie, nie otrzymawszy od Dżurdzenów obiecanej rekompensaty za pomoc w walce z Kitanami, w 1211 r. po raz pierwszy zaatakowali północne obszary Chin. Do końca 1213 r. kontrolowali

większość ziem należących do Złotej Dynastii, a w 1215 r. zajęli i doszczętnie zniszczyli stolicę. Przemianowali ją wówczas na Yanjing. W 1227 r. imperium Jin zostało najechane przez zjednoczone siły mongolsko-chińskie i ostatecznie dokonało żywota w 1234 r., zaś jego ziemie wcielono do niebezpiecznie rozrastającego się państwa Mongołów.

Opanowanie całego kraju udało się jednak dopiero wnukowi Czyngis-chana – Kubilajowi, który w 1260 r. ogłosił się Wielkim Chanem i założył nową dynastię – Yuan. Siedzibę swego mocarstwa początkowo ustanowił w Karakorum, lecz później w 1266 r. przeniósł ją na północny zachód od dawnego Zhongdu, gdzie wznosił dwukrotnie większe, warowne miasto i nadał mu nazwę Dadu – „Wielkiej Stolicy”. Inna jej nazwa brzmiała Chanbałyk („Miasto Chana”). Stolica zbudowana została wokół wspomnianego wyżej pałacu Taining, w którym władca początkowo przebywał. Powstałe miasto, zgodnie z oczekiwaniami Kubilaja, stało się wizytówką kosmopolitycznego imperium dynastii Yuan. Mieszkało tam kilku spośród najwybitniejszych pisarzy te-

go okresu, w tym Ma Zhiyuan czy Guan Hanqing. Wielki Chan był niezwykle tolerancyjnym i otwartym na świat władcą. Chętnie gościł u siebie ludzi różnego pochodzenia, o innej narodowości i kulturze, nierzadko ustanawiając ich swoimi doradcami czy urzędnikami. Jednym z nich był średniowieczny podróżnik Marco Polo, który Jedwabnym Szlakiem dotarł w 1275 r. do Chin, a pojawiwszy się na dworze Wielkiego Chana, służył u niego przez prawie dwadzieścia lat.

Wielki Chan, w przeciwieństwie do swych poprzedników, najważniejsze posady państwowe przyznawał głównie Azjatom, m.in. Persom i Arabom, wyłączając Mongołów i Chińczyków, zaś armię utrzymywał „czysto” mongolską. W 1279 r. Kubilaj pokonał ostatnich władców z dynastii Song i ogłosił się cesarzem. Dadu po raz pierwszy stała się stolicą całych Chin, a także imperium mongolskiego, rozciągającego się od Morza Południowochińskiego po wschodnie części Europy.

Dadu w relacji Marco Polo

Wenecjanin wspominał, że Dadu było imponującym i niezwykle ważnym miastem, zbudowanym na planie kwadratu, tak jak nakazywał Konfucjusz, otoczonym wielkim murem z trzema bramami z każdej strony. Całe miasto było zaprojektowane zgodnie z zasadami feng shui – chińskim systemem geomancji, polegającym na planowaniu miast, wsi oraz domów w zgodzie ze środowiskiem naturalnym. Rozciągało się wzdłuż osi północ–południe i składało z równomiernie ułożonych ulic, prostych i szerokich, tak że z jednego końca widać było drugi.

Dzielnice mieszkaniowe rozmieszczone były na planie szachownicy podzielonej na aleje szerokie na 25 m i wąskie, 7-metrowe uliczki, zwane hutongami. Obecnie najładniejsze z nich zobaczyć można w pobliżu wież Bębna i Dzwonu. Sama nazwa „hutong” odnosi się wyłącznie do okresu dynastii Yuan, zaś w starszych dzielnicach, za czasów Liao i Jin, wąskie alejki nazywano *Jie* albo po prostu ulicami.

W mieście znajdowało się wiele pięknych posesji, domów, gospód, sklepów i straganów każdego rodzaju. Najważniejszym jednak miejscem był otoczony murem pałac cesarski. Według pozostawionej przez Marco Polo w *Opisaniu świata* relacji pałac ten miał trzy bramy

Pomnik przedstawiający Czyngis-chana.

od strony południowej i trzy od strony północnej. Środkowa i zarazem największa brama była stale zamknięta. Otwierano ją tylko wtedy, gdy Wielki Chan wyjeżdżał z pałacu lub do niego wjeżdżał. Wewnątrz tych murów znajdowały się następne, a za nimi kolejne. W ich wnętrzu, na rogach oraz pośrodku stały pałace, w których składowano głównie sprzęt wojenny – łuki, strzały i kołczany. Pośrodku owego labiryntu murów mieścił się ogromny pałac Wielkiego Chana, umieszczony na wysokim podeście i otoczony marmurowym murem. Dach miał bardzo wysoki, wewnątrz udekorowany złotem i malunkami, zaś na zewnątrz pomalowany na żółto, czerwono, niebiesko i zielono. Całe pałacowe wnętrze pokryte było srebrem i złotem, a ściany przyozdobione egzotycznymi malowidłami i obrazami. Znajdowały się tam liczne komnaty, zaś całość była tak wielka, że spokojnie mieściło się w niej kilka tysięcy osób. Można powiedzieć, że plan i rozmieszczenie pałacu wzniesionego przez dynastię Yuan stworzyły podstawy do budowy późniejszej rezydencji cesarskiej, znanej dzisiaj jako Zakazane Miasto.

Indeks

A

Akademia Cesarska 132
Arhatów, pawilon 196

B

Badaling 205
Beihai, park 160, 163
Beijing Guojiatiyuchang 156
Białej Dagoby, świątynia 182
Białych Obłoków, świątynia 178
Brama Niebiańskiego Spokoju 119

C

Cesarskich Przodków, świątynia 120
Changling 208
Chaoyang, dzielnica 152
Chaoyang, park 157
Chiang Kai-shek 55
Chiński Ołtarz Milenijny 199
Chińskie Muzeum Narodowe 122
Chińskie Muzeum Narodowe Sztuk Pięknych 148
Chińskie Muzeum Wojskowe 199
Chongzhen 41
Chruszczow, Nikita 60
Cixi 48

D

Dadu 34
Dashilan, ulica 172
Dazanglonghua, świątynia 167
Dazhong Si 198
Deng Xiaoping 64
Diamentowego Tronu, pagoda 196
Dingling, grobowiec 208
Dom Pamięci Guo Shoujing 166
Dom Pamięci Lao She 148
Dongbian Men 151
Dongyue, świątynia 154
Dongzhimen 67
Duan Qirui 52
Dynastia Wschodnich Zhou 26
Dziesięciu Klasztorów, jezioro 165

E

Er Shi 29

F

„Fabryka 798” 158
Feng Guozhang 53
Feng Yuxiang 54

Fuguo Haidi Shijie 156
Fuxingmen 67

G

Gaozu 29
Guanghua, świątynia 167
Gulou 129

H

Haidian, dzielnica 186
Han, dynastia 29, 30
Hepingmen 67
Hua Guofeng 64
Huang He 26
Hurley, Patrick 57

J

Jian Lou 120
Jiang Qing 64
Jianguomen 67
Jianxin Zhai 197
Jin, dynastia 30, 33
Jingshan, park 128
Jinshanling 206
Juyongguan, przełęcz 205

K

Kangxi 42
Katedra Południowa 183
Katedra Północna (Bei Tang) 170
Katedra św. Józefa 147
Khan, Altan 41
Konfucjusza, świątynia 132

L

Lazurowych Obłoków, świątynia 196
Liang Sicheng 58, 67
Liao, dynastia 32
Lin Biao 63
Liu Bang 29
Liuli Wanshou, pagoda 197
Liulichang, ulica 175

M

Mao Zedong 56, 58
Marco Polo, most 208
Marshall, George 57
Mauzoleum Oporu Przeciwno Japonii 209
Ming, dynastia 39, 40
Mutianyu 206

Muzeum Dawnej Porcelany 151
Muzeum Historii Przyrody 150
Muzeum Lu Xuna 182
Muzeum Mei Lanfanga 181
Muzeum Stołeczne 182
Muzeum Wielkiego Muru 205

N

Nanjing 33
Nanluoguxiang 131
Narodowe Centrum Sportów Wodnych 156
Nieba, świątynia 135
Niebiańskiego Spokoju, świątynia 180
Niujie, meczet 176
Nixon, Richard 64

O

Okularowe Jezioro 196
Ołtarza Ziemi, park 143

P

Pantoja, Diego 44
Pekiński Ogród Botaniczny 194
Pekiński Ośrodek Wystawowy 184
Pekińskie Muzeum Starożytnych Monet 169
Pekińskie Muzeum Sztuki 197
Pekińskie Światowe Muzeum Sztuki 199
Podziemne miasto 140
Poselska, dzielnica 142
Purpurowych Bambusów, park 200

Q

Qianlong 42
Qianmen Dajie 149
Qing, dynastia 42

R

Ricci, Matteo 40, 44
Ritan, park 152, 154

S

Simatai 206
Song Jiaoren 50
Song, dynastia 33
Srebrnej Sztabki, most 167
Stadion Robotniczy 157
Starożytne Cesarskie Obserwatorium
Astronomiczne 144
Sun Yat-sen 48, 50

Ś

Śpiącego Buddy, świątynia 194

T

Taizong 31
Tang, dynastia 31

Tiananmen Guangchang 116
Tumu 40

U

Uniwersytet Pekiński 193
Uniwersytet Tsinghua 194

W

Wang Hongwen 64
Wangfujing, ulica 146
Wanping, twierdza 209
Wanshou, świątynia 197
Wielka Hala Ludowa 121
Wielki Mur Chiński 202
Wudaoying Hutong 131

X

Xiangshan Gongyuan, park 195
Xicheng, dzielnica 160
Xuantong Puyi 48
Xuanzong 31

Y

Yalu 26
Yan 29
Yangdi 31
Yao Wenyan 64
Yiheyuan 186
Yonghe Gong 133
Yongzheng 42
Yu Pingbo 67
Yuan, dynastia 34
Yuanmingyuan 192
Yuanzhang, Zhu 36
Yuyuantan, park 199

Z

Zakazane Miasto 122
Zhang Chunqiao 64
Zhang Xun 52
Zhang Zongchang 54
Zhaoling 208
Zheng 28
Zheng Zhenfeng 67
Zhengyangmen 120
Zhihua, świątynia 145
Zhonglu 129
Zhongshan, park 119
Zhou Enlai 63
Zhou, dynastia 26
Ziying 29

Ż

Źródła Prawa, świątynia 178

MIASTA MARZEŃ

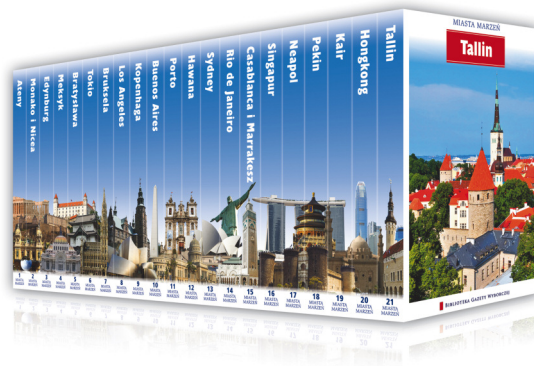
Pekin

Miasta Marzeń: 21 wyjątkowych zakątków świata • Dzieje, zabytki, ludzie
• Legendy, tradycje, osobliwości • Lokalne specjały, sprawdzone trasy,
praktyczne rady • 21 niezwykłych podróży z pewnym przewodnikiem.

W serii między innymi:

**Kair, Hongkong, Tallin,
Ateny, Edynburg**

Patroni medialni:

gazeta
WYBORCZA.PL

Gazeta.pl

metro

złote przeboje

ISBN 978-83-61809-75-3

9 788361 809753

Cena książki 29,99 zł (w tym 5% VAT)

INDEKS 273619

Kolekcję lub brakujące tomy można zamówić na www.kulturalnysklep.pl lub pod numerem telefonu 801 130 000

Niedostępne w wersji demonstracyjnej.

Zapraszamy do zakupu

pełnej wersji książki

w serwisie

